

SVERIGE

Rättelse En formulering om sydstaternas tyngd blev fel i min krönika på Fokus 3/11 om USA-valet. De elva sydstaterna har inte majoritet i det elektorskollegium som utser president utan en majoritet av de 270 elektorer som krävs för att bli vald. Sydstaterna förfogar över 153 elektorsröster i presidentvalet 2004. Hans Bergström (021110 sid. A9) KRÖNIKAN: HANS BERGSTRÖM

PUBLICERAD 2002-11-03

GEORGE W BUSH var guvernör i Texas innan han blev president. Bill Clinton var guvernör i Arkansas. Ronald Reagan hade meriterat sig som guvernör i Kalifornien. Han slog ut Jimmy Carter, med bakgrund som guvernör i Georgia.

Guvernörsvalet är det underskattade valet i USA. När amerikanerna går och röstar på tisdag utser de hela 36 guvernörer, alltså ledare för delstaterna i federationen. Frågan vem som blir guvernör i Florida är kanske den enskilt mest spännande i hela detta mellanårsval. Republikanen Jeb Bush pressas hårt av demokraten Bill McBride.

Utgången är intressant, inte bara för att Jeb är presidentens bror. I nästa presidentval, 2004, har de elva sydstaterna klar majoritet i det elektorskollegium som väljer president, påpekar David Broder i Washington Post. Demokraterna behöver några sydstatsguvernörer för att bygga allianser som ger dem tillräckligt många vita röster för att hindra att republikanerna sveper hela södern.

Guvernörernas ökade betydelse har fler grunder. De har en central roll när gränserna för valdistrikten dras. De har stor tyngd i nomineringar och primärval. Republikanernas guvernörer utsåg i praktiken George W Bush till presidentkandidat. Genom att komma "utifrån" drabbas de inte av väljarnas misstro mot "partigräl och intressepolitik i Washington". Och de är vana att leda en byråkrati. En allt tydligare uppdelning sker mellan den exekutiva kompetensen - som krävs av presidenten och av guvernörerna - och den

lagstiftande. John F Kennedy är den senaste senator som blev president.

Här finns en direkt parallell till Sverige. Statsministern anser uppenbarligen att en bakgrund som kommunalråd eller generaldirektör gör en person mer lämpad som minister än en skolning som riksdagsman.

Den andra intressanta delen av mellanårsvalet är förstas hur majoriteterna utfaller i kongressen. Inget tyder på stora svängningar mellan partierna. Republikanerna är väl internt samlade kring George W Bush. Demokraterna kan ta stöd i växande oro över ekonomin. Aldrig har skillnaden varit så stor i ett val mellan presidentens popularitet och väljarnas bedömning av hur ekonomin sköts, påpekar valforskaren Gary Jacobson.

Röstningen väntas i hög grad följa partilinjerna denna gång. Till bilden av små förändringar bidrar att allt färre valdistrikt är öppna för verklig konkurrens. Efter senaste folkräkningen år 2000 har gränserna medvetet dragits så att republikanska distrikt ska bli ännu säkrare för republikanerna, demokratiska för demokraterna. Minst 98 procent av kongressmännen väntas bli återvalda. Detta får framför allt till effekt att centrum försvagas i kongressen. Det viktigaste blir att vinna primärvalen i det egna partiet. Partiaktivisterna har därmed fått större tyngd, och de tenderar dra mot starkare ideologiska positioner. I en senat som är delad mitt itu kan även små förändringar få stor effekt. Den liberale senatorn Paul Wellstones dramatiska död i Minnesota och Walter Mondales återkomst har gett en extra dimension åt senatsvalet.

En tredje aspekt av valet på tisdag är folkomröstningarna. Den i sak tyngsta hålls i Oregon, med förslag om att Oregon som första delstat ska införa en allmän sjukvårdsförsäkring. Trots att terror, krig och ekonomisk nedgång står på dagordningen, förblir sjukvården och läkemedelskostnaderna bland de viktigaste verkligheter som bekymrar amerikanerna. Ett ja i Oregon skulle ge eko över nationen.

hans.bergstrom@dn.se

08-738 10 10

TEXT

BERGSTRÖM-HANS

© Detta material är skyddat enligt lagen om upphovsrätt